

El llenguatge

Els mals tractes

22/ VIII/ 1979

El mot mal adjectiu o adverbial —és, a més, un substantiu— s'usa gairebé sempre anteposat al terme al qual es refereix: com a adjectiu, anteposat a un nom i com a adverbial a un participi passat: un mal amic, un dibuix mal fet. Ha esdevingut també un prefix al qual devem la formació de nombrosos mots composts, com malgastar, malacostumar, malparlat, malestar, malentendre, malentès, etc. Es comprèn, doncs, que en alguns casos originem alguns dubtes quant a l'escriptura de certs conjunts, com és ara un home maltractat per la fortuna i un tema mal tractat per l'autor, en el primer dels quals es tracta del participi passat del verb compost maltractar i forma, per tant, un sol mot, amb la grafia aglutinada, i en el segon, en canvi, és el participi passat del verb tractar precedit per l'adverbial mal.

Una prudent i aconsellable consulta al diccionari pot resoldre en tots els casos els dubtes d'aquesta mena però molts d'ells es poden ja eliminar tenint en compte les indicacions que acabem de fer: que és només davant els noms i els participis passats que s'usa el terme mal (com a adjectiu i com a adverbial, respectivament). Hom pot dubtar, doncs, entre maltractat i mal tractat però no entre maltractar i «mal tractar» (o qualsevol altra forma conjugada): els conjunts maltractar, malgastar, malcriar, malfiar-se, malentendre, etc, són sempre formes aglutinades, és a dir, escrites formant un sol mot. Anàlogament, formes com maltempsada, maldiença, malfiança, malentès o malagraït són, inconfusiblement, aglutinades perquè el segon component o bé és una forma inexistent, com «tempsada», o bé, desproveït del prefix, no encaixa en l'estructura de l'oració: Hi va haver un malentès no es pot reduir —ni amb modificació del sentit— a «Hi va haver un entès».

Un verb com maltractar ha originat un derivat, el substantiu maltractament habitualment usat en plural: els maltractaments. Però amb el mateix valor es pot usar també el primitiu tracte precedit de l'adjectiu mal: els mals tractes. Cal evitar, en canvi, com fan alguns, posar interllecte per aquesta doble possibilitat, de dir —amb el mateix significat— els mals tractaments ja que tractament i tracte no són pas sinònims i, com hem dit, maltractament prova del verb maltractar, que significa, es diu, tractar malament.

Albert Jana